

KRONIKA

PRZEGLĄD WYKOPALISK ARCHEOLOGICZNYCH (4)

W dolnej Italii rozpoczęto obecnie z inicjatywy włoskiego ministra oświaty, prof. Fedele, większe wykopaliska w pobliżu Cumae i Caere. Odkryte w tej okolicy fundamenty świątyni bogini *Marica* wykazują typowo italski plan budowli (tylko *pronaos* — bez *epistodumu*). Styl znalezionych tam terrakotowych *antifixów* w kształcie głów kobiecych, oraz statuetek z gliny wypalanej, pozwala ustalić czas powstania świątyni na początek V w. prz. Chr.

Pergamon jest nadal terenem zainteresowań archeologów niemieckich. W br. przeprowadzono dalsze badania w części górnej wzgórza zamkowego. Uwieńczone skutkiem poszukiwania odsłoniły fundamenty pięciu arsenałów i magazynów wojskowych, nie jednolitego charakteru. Sądząc z napisów, budynki te pochodzą z końca III w. prz. Chr. W obrębie murów znaleziono 900 pocisków kamiennych — amunicję obronnych katapult. Średnica największych kul wynosi 40 *cm*, najmniejszych 14 *cm*. Najcięższe waży 78 *kg*, najlżejsze 6 *kg*. Podobne urządzenia odpowiadają w zupełności przepisom Philona z Byzantion i świadczą wyraźnie o tem, że rzymskie *granaria* i *horrea* były wzorowane na typach hellenistycznych. Na północny wschód od wielkiego ołtarza odkopano substrukcję budowli, dziwnego kształtu, o wymiarach 50 × 40 *m*. Wewnątrz mieścił się wielki perystyl, w północnej zaś części gmachu przybytek kultu dotychczas niewiadomego bóstwa. Wykopaliska na terenie Pergamonu wznowiono dla uzyskania jasnego obrazu rezydencji władców hellenistycznych, podobnie, jak już posiadamy względnie dokładny obraz hellenistycznej *πύλις* w Milecie i w Priene.

Przy odkopywaniu grotty Sybilli w Cumae (por. *Kwart. Klas.* I 76 n.) znaleziono przypadkiem statuę efeba, którą prof. Maiuri uważa za idealizowany portret Marcellusa, siostrzeńca Augusta.

W Rzymie otwarto niedawno pod nazwą *Museo dell' Impero Romano*, wielki zbiór odlewów gipsowych, rysunków, fotografii, planów i modeli łącznej produkcji artystycznej 36 prowincji starożytnej Romy. Ekspozycje rozmieszczone prowizorycznie w salach klasztoru S. Ambrogio obok Piazza Mattei. Inicjatorom tego przedsięwzięcia zależało na stworzeniu przeglądu sił kulturalnych dawnego imperium, przez systematyczne zestawienie szeregu wzorów plastyki, malarstwa, architektury i przemysłu artystycznego (np. modele monumentalnych budowli użyteczności publicznej na prowincjach, Timgad, Dugga, Kyrene itd.).

Rząd włoski nie szczędzi największych wysiłków, by przez wydobycie na światło dzienne zabytków starożytnego cesarstwa przydać blasku Włochom dzisiejszym. W myśl oficjalnej zapowiedzi Mussoliniego, w najbliższym czasie przystępują władze do wstępnych robót dla wydobycia słynnych, zatopionych okrętów rzymskich z dna jeziora Nemi, przez czasowe odprowadzenie wody do jeziora albańskiego. Na usługach tego nadzwyczaj trudnego przedsięwzięcia będą najnowsze zdobycze techniki, a wysokość kosztów trudno dziś dokładnie obliczyć.

Dalszy ciąg wykopalisk prowadzonych z ramienia prowincjonalnego muzeum w Bonn (por. Hans Lehner, *Das Römerlager Vetera bei Xanten*) przyniósł i w tym roku wiele cennych odkryć, które z jednej strony rzucają wiele światła na nie dość dobrze jeszcze zbadaną architekturę epoki Flawjuszów, z drugiej pozwalają nam wglądać w pełne wygód urządzenia, a nawet wprost w zbytek, panujący w obozach rzymskich nad Renem. K. M.